

Sanfeliu
100 anys d'història
1924-2024

ANTONI MATAIX UBACH

Primera edició: noviembre de 2024

Depòsit legal: AL 3750-2024

ISBN: 978-84-1097-327-5

Impressió i enquadernació: Editorial Círculo Rojo

© Del text: Antoni Mataix Ubach

© Maquetació i disseny: Equipo de Editorial Círculo Rojo

Editorial Círculo Rojo

www.editorialcirculorojo.com

info@editorialcirculorojo.com

Impress a Espanya – Printed in Spain

Editorial Círculo Rojo dona suport a la creació artística i la protecció del copyright. Queda totalment prohibida la reproducció, escaneig o distribució parcial o total d'aquesta obra per qualsevol mitjà o canal sense permís exprés tant de l'autor com de l'editor, sota la sanció establerta per la legislació.

Círculo Rojo no es fa responsable del contingut de l'obra i/o de les opinions que l'autor hi manifeste.

El paper utilitzat per a imprimir aquest llibre és 100 % lliure de clor i, per tant, **ecològic**.

Presentació

Cent anys de Sanfeliu

Sanfeliu està d'aniversari, i un de molt rodó: fa cent anys. Aquest barri que, des del seu naixement, ha estat molt més que un conjunt d'edificis i carrers: ha estat un lloc on han bategat milers de vides, on s'han forjat amistats i s'han establert vincles que han entreteixit comunitat.

L'edició del llibre que teniu entre les mans és una magnífica iniciativa. A través de testimonis, imatges històriques i anècdotes, ens permet recuperar el llegat de milers de dones i homes que van construir el barri dia a dia, a partir del treball, la solidaritat i l'esforç col·lectiu i, per descomptat, de les seves entitats. Recuperar i rememorar les seves vivències és retre'ls un merescut homenatge.

Avui, a Sanfeliu hi viuen veïns i veïnes que n'estan orgullosos, que el reivindiquen i que hi continuen treballant per millorar-lo. Aquest llibre també és una mostra d'aquest orgull, d'aquesta identitat col·lectiva, i permet a la resta de la ciutadania de L'Hospitalet descobrir un barri que, gràcies al treball i la complicitat de veïns, entitats i Ajuntament, és el barri amable i proper, però amb caràcter, que coneixem.

Vull fer arribar el meu agraïment a la comissió d'entitats del barri, al capdavant de la qual hi són l'Associació de Veïns i Veïnes de Sanfeliu i el Club Infantil i Juvenil Sanfeliu-Sant Ildefons, per haver fet possible la celebració del centenari del barri. I a Antoni Mataix, l'autor del llibre, per ajudar-nos a recuperar un bocí de la nostra història.

I ara sí, us convido a endinsar-vos en la història d'aquest barri, que és la història dels seus veïns i veïnes.

David Quirós Brito
Alcalde de la ciutat

Salutació

És un goig i un orgull poder presentar aquest llibre que celebra els cent anys del barri de Sanfeliu. Aquest volum no només és un recull d'històries i fotografies, sinó també un homenatge a la comunitat que ha fet que Sanfeliu sigui el que és avui: un lloc ple de vida i caràcter ben marcat.

Al llarg d'aquest segle, Sanfeliu ha viscut moments de canvi, creixement i superació. Hem estat testimonis de l'evolució d'un barri que ha sabut adaptar-se als nous temps sense perdre les seves arrels. Cada carrer, cada plaça i cada edifici ens parla de les vivències dels nostres veïns, de les seves lluites i dels seus èxits.

Aquesta commemoració és una oportunitat per recordar que el veritable valor de Sanfeliu rau en la seva gent. Les famílies que hi han viscut, les tradicions i els moments compartits han construït la seva identitat col·lectiva. És gràcies a tots vosaltres que Sanfeliu continua sent un barri acollidor i ple d'humanitat.

A mesura que celebrem aquest centenari, també mirem cap al futur amb esperança i il·lusió. La història d'aquest barri no acaba aquí; cada dia escrivim nous capítols amb les nostres accions i decisions. El nostre compromís amb la comunitat és ferm i continuarem treballant per fer de Sanfeliu un lloc encara millor per a les futures generacions.

Vull agrair a l'autor, als fotògrafs i a la resta de col·laboradors la dedicació i, als veïns i a les veïnes, la il·lusió que hi heu posat compartint les vostres vivències i records. Sense la vostra participació, aquest projecte no hauria estat possible.

Rafael Gómez Viñas

Regidor dels districtes I i VI

Regidor adjunt de Coordinació Territorial

Pròleg

Aquest any 2024 celebrem el centenari del barri Sanfeliu. Una fita històrica per a la qual des de les entitats hem programat un conjunt d'activitats que s'aniran realitzant des del mes de novembre d'enguany fins a l'estiu de 2025 en les que volem mostrar la seva evolució històrica al llarg d'aquests cent anys; les seves transformacions urbanístiques, demogràfiques, socials, culturals i associatives, i aprofitar l'oportunitat per iniciar un procés de reflexió col·lectiva sobre el seu futur.

La invitació per part de l'Ajuntament a aquesta celebració coincideix en el temps amb d'altres moments importants per aquest període com ho seran el centenari de la concessió del títol de Ciutat a L'Hospitalet de 1925 i, en clau de barri, el 50è aniversari de l'Associació de Veïns i del Club Sanfeliu Infantil Juvenil.

Aquest llibre, neix gràcies a l'esforç del Toni Mataix Ubach a qui fa uns mesos el Vicente Diaz i jo mateix vàrem demanar-li que s'hi posés. L'objectiu era el de recollir en una publicació els elements més destacats de la nostra història i incorporar els testimonis i les aportacions d'un bon nombre de persones i entitats per deixar-les impreses. Ell ja comptava amb experiència prèvia i amb la seva persistència, de la que dono fe, ho ha fet possible. De fet, es la continuació de dues publicacions anteriors; Aproximació a la història del barri Sanfeliu de l'any 1996 del propi Mataix, editat pel Centre d'Estudis i del llibre fotogràfic Imatges d'un barri a través del temps, que va realitzar l'entitat Foto Viva i que es va editar l'any 2000.

Calia doncs, tancar aquest recorregut per la història fins el 2024 i, el centenari n'és una gran oportunitat per deixar un testimoniatge que ens permeti donar a conèixer més aspectes sobre la nostra singular història i, alhora, faciliti a les noves generacions i a les persones que han arribat recentment al barri, aquest coneixement i, sobretot, els pugui transmetre l'estima que li tenim i la necessitat de cuidar-lo i millorar-lo. Perquè el barri no és només un territori, sobretot és un espai de relacions, de convivència, de records i també d'ajuda mútua i de solidaritat.

Quan fem balanç, el barri amb menys habitants de la segona ciutat de Catalunya que durant molts anys va estar aïllat dels altres barris de L'Hospitalet, podem concloure, sens dubte, que es una història d'èxit col·lectiu. Ho hem de dir ben fort. Es de justícia.

Perquè, en cada moment, i amb més o menys encerts en el procés, hem sabut aprofitar les oportunitats i fer front als reptes i a les dificultats amb propostes constructives cap a les administracions per aconseguir les millores que perseguíem. Des de la reivindicació i l'exigència, poques vegades amb contundència i, amb la suficient intel·ligència per avançar i obtenir resultats.

Crec que a la llum d'allò aconseguit ha sigut un bon mètode: la matriculació dels infants per aconseguir les escoles públiques, la posada en marxa de l'ambulatori, la cobertura de la Ronda de Dalt que destrossava el barri, el Passeig dels Cirerers, el pla d'equipaments, els parcs o la urbanització de les noves zones i la construcció d'habitatge protegit en són una bona mostra.

Llegint el llibre trobareu com vam transitar del lema “Sanfeliu, barri oblidat” dels primers anys de lluita veïnal al de “Ara Sanfeliu”, com una afirmació de tot allò aconseguit, de la dignitat, del sentiment de pertinença i de la voluntat de continuar millorant.

Una història col·lectiva de desenvolupament, de progrés i de millora de les condicions de vida de les veïnes i els veïns que, a la vegada ho es de cadascuna de les de persones; milers, de totes les edats, vingudes d'arreu de Catalunya, d'Espanya i recentment de tot el món, que han fet del barri casa seva.

Les vivències personals i familiars, els anhels, les esperances, la superació dels problemes, les alegries i les penes son patrimoni individual de cadascú, però la suma de totes elles modulen també la manera de viure i relacionar-nos en el nostre entorn i la forma de participar en comunitat. Al fil d'això, si m'ho permeteu, vull explicar-vos alguna de les meves vivències.

La meva família, extensa, va arribar al barri l'any 1962, quan el barri encara no era barri i tot estava per fer. Veníem d'un poble d'Andalusia, on malgrat els esforços, i treballar tots els dies de la setmana de sol a sol, no teníem cap esperança en el futur.

Una història com la de desenes de milers de famílies que van arribar i continuen arribant a l'Hospitalet. Aquí vam trobar una comunitat petita però molt acollidora. Eren els temps de l'autoconstrucció dels habitatges, i a base de posar un totxo sobre un altre, després d'anys d'obres vam acabar tenint cadascú un modest pis. En aquests pisos han nascut des del meu germà a alguns dels meus cosins i cosines. Les mares van ser ateses per l'únic recurs sanitari de que disposàvem: la comadrona i “practicant” del barri, la senyora Rosa. Llavors, la Riera del Canyet, única connexió amb el barri del Centre era un camí poc practicable.

La meva infància al barri, malgrat l'austeritat del moment, va estar plena de vivències intenses, de joc, de llibertat, d'amistats i de moments compartits amb persones que vivien realitats similars. Al barri, aprenies lliçons valuoses sobre la convivència i el respecte i els veïns es coneixien i s'ajudaven. Es clar que hi havia problemes i mancances, molts i greus, però vivíem en un entorn molt comunitari que els esmortia, en part, i generava esperança.

D'adolescent, el 1975 vaig entrar al Club Sanfeliu Infantil Juvenil que acabava de començar. Tota una descoberta. I, a l'Associació de Veïns feia de cobrador dels rebuts casa per casa, enviava les cartes i enganxava els cartells. Des de llavors, després de pràcticament 50 anys, continuo vinculat a les dues entitats.

En aquell moment, en plena ebullició associativa i política, vaig aprendre moltes coses del món dels adults; la forma de veure els problemes, les seves anàlisis, les propostes, els acords, les accions i com resolien els conflictes i les diferències. No era poca cosa...

Una experiència que em va impactar va ser la primera vegada que vaig acompanyar el president de l'associació de llavors, el José Murcia, a una reunió amb l'alcalde, encara del període franquista, a reivindicar que instal·lessin tres fanals, un per carrer, perquè no hi havia cap. Dues hores d'espera a la porta de l'antiga sala de plens en un banc de fusta, de tant en tant uns crits del Murcia que ressonàvem per tot l'edifici i, després d'una audiència de cinc minuts, vam tornar amb els tres fanals promesos.

Van ser anys d'aprenentatges que em van marcar per sempre. La meva formació en valors participant a les diferents entitats, la presa de consciència i el treball en equip, han sigut fonamentals. Per tot això, restaré sempre agraït a totes les persones que van dedicar el seu temps a millorar les condicions de vida, lluitar contra les injustícies i a reforçar les entitats com a instrument bàsic per construir comunitat i ajudar a formar en valors de ciutadania.

Trenta i molts anys després participant en les entitats del barri, he tingut durant 12 anys el gran honor de representar als veïns i veïnes a l'Ajuntament com a regidor i tinent d'alcalde en diferents responsabilitats. En aquest període he intentat dur a terme, des de la institució, tot allò que havia après a l'altra banda de la taula...

Amb aquesta exposició, disculpeu-me la llicència, el que pretenia era posar en valor i remarcar el paper fonamental que han jugat i juguen les entitats en el creixement personal, en el desenvolupament comunitari i incidir en la necessitat de seguir apostant per participar i reforçar-les. Perquè les associacions, les entitats, han sigut i han de continuar sent l'ànima del barri, les que donen vida, lluita i veu a tothom i, en especial, als qui més ho necessiten.

És obvi que existeixen noves formes de participació a la nostra societat, algunes fins i tot digitals, però si alguna cosa ens està ensenyant l'ús intensiu de les tecnologies de la informació i la comunicació, de les que ja comencem a ser addictes, és que cada vegada més, les persones necessitem sentir-nos part d'un col·lectiu, interaccionar i gaudir d'estar presencialment en els llocs on passen coses que ens interessin. En definitiva, cal humanitzar les relacions interpersonals i evitar "l'aïllament de les pantalles".

Aquesta celebració del centenari ens permetrà sens dubte fer una mirada al passat, homenatjar els seus protagonistes, reconèixer la tasca de tanta i tanta gent que, majoritàriament de forma anònima, ha col·laborat per fer funcionar els projectes i, a reivindicar el que som i el que volem ser. I també a gaudir de la festa, com a bons mediterranis.

I, en aquest que volem ser i, donat que el món canvia molt de pressa, el centenari ens ofereix l'oportunitat de reflexionar de forma modesta però compartida, i repensar sobre el futur que ens ve i com l'afrontem.

Alguns dels canvis socials ja s'albiren al llibre. La problemàtica de l'accés a l'habitatge, el seu impacte en l'emancipació de les persones joves, l'arribada de noves famílies al barri i la seva necessària participació en la comunitat, la millora de la qualitat educativa com a element de progrés personal i de igualtat d'oportunitats, la convivència, l'envelliment actiu, el funcionament del serveis públics, en especial els de salut, la cura del nostre entorn urbà, el canvi climàtic, la mobilitat, etc.

Qüestions totes elles que també s'han de reflexionar amb les administracions públiques de forma conjunta. Al llarg dels diferents capítols d'aquest llibre es destaca el treball, els projectes, la mobilització i les activitats de les persones i del conjunt d'entitats durant sis dècades.

Tot allò aconseguit, més enllà de les capacitats de la pròpia ciutadania, no hagués estat possible sense l'acord i l'aprovació dels diferents responsables tècnics i polítics dels diferents governs i de les administracions. A vegades, des de la franca complicitat i altres, des de l'enfrontament i la discrepància inicial. Però gairebé sempre, amb voluntat d'acord. I així ha de continuar sent.

Per això, cal agrair a totes les persones amb responsabilitats polítiques i de gestió de l'Ajuntament de L'Hospitalet, de la Generalitat de Catalunya i també de l'Estat que han escoltat, treballat i ajudat al desenvolupament d'aquest barri, petit en població, però amb una gran ànima.

Per acabar, recordar que per canviar el món, primer hem de transformar el nostre entorn més proper, que cal pensar globalment però, sobretot, actuar localment, que és des del lloc on podem trobar el veritable poder de la societat.

I finalitzo afirmant que Sanfeliu, el nostre barri que tant ens estimem, és casa nostra, un referent de la nostra identitat com a veïns i veïnes i un element molt important de la nostra història personal i col·lectiva.

Cuidem-lo entre totes i tots. Confio que aquest llibre ens ajudi a fer-ho.

Pepe Castro Borrallo

Índex

Antecedents.....	19
- Situació	19
- La gènesi de l'estructura urbana.....	19
- Origen dels noms	20
- L'assentament de la població inicial (1930-1950). Conseqüències.....	21
Procés de creixement (1950-1964)	29
- Club Deportivo La Plana	32
- Configuració del barri com a unitat.....	32
- Escola Sanfeliu	32
Definició del propi barri i gestació de la vida associativa (1965-1970)	35
- Procés de creixement. Onada migratòria.....	35
- El capellà, en Mariano Roncalés	35
- La Asociación de Cabezas de Familia	37
- La Comissió de Festes. La Festa Major.....	38
- La cavalcada de Reis	39
- La Comissió d'Esports. Club Deportivo Sector Sanfeliu	39
- El circuit de motocròs	41
- «Colegio Goya»	42
- La Asociación de Cabezas de Familia	42
- El desenvolupament de la vida associativa (1)	42
- El II Cinturó de Ronda i les millores del barri	42
- El desenvolupament de la vida associativa (2)	43
Etapa d'estancament de la vida comunitària (1970-1975).....	45
- Creixement de la població	45
- Club Deportivo Sector Sanfeliu.....	45
- Buit associatiu	46
- Grup de Joves.....	46
Reorganització i consolidació de la vida associativa (1975-1980)	47
- Comissió Gestora. Associació de Veïns	47
- L'Antonio Rodríguez. La Parròquia.....	47
- L'Associació de Veïns	48
- Les obres del metro.....	49
- L'ambulatori.....	50
- Els centres educatius (escoles i institut).....	51

- El Club Infantil i Juvenil Sanfeliu	51
- L'Escola d'Adults	52
- Les associacions de Famílies d'alumnes (AFA).....	52
- Els blocs del Passatge Llunàs.....	53
Dispersió de l'associacionisme i definició de les entitats i serveis (1980-1986)	55
- Eleccions Municipals.....	55
- La Parròquia.....	55
- El Club de futbol	56
- L'Institut de secundària Apel·les Mestres.....	56
- Els locals al carrer de Miralta	56
- El Club Infantil i Juvenil Sanfeliu.....	56
- El Casal de Joves.....	56
- L'Aula de Cultura	57
- L'Escola d'Adults	58
- Les AFA	59
- El Club de Jubilats i Pensionistes.....	59
- La Residència de persones grans	60
- El Club de Petanca	60
- L'Asociación Cultural Andaluza Hijos de Paradas en Catalunya.....	60
- L'Associació de Veïns. Període de crisi.....	61
- Les Festes Majors.....	61
Període 1986-1996. Etapa intensa de transformacions essencials	63
- L'Aula de Cultura. Foto Viva	63
- El traçat del II Cinturó de Ronda com a element central.....	63
- Proposta alternativa d'un nou traçat. La Urbanització del Canyet.....	63
- Un nou projecte reivindicatiu. L'associació de Veïns	65
- El projecte final de la futura Ronda de Dalt.....	65
- Les expropiacions de les famílies afectades	67
- El pla d'equipaments	69
- Els equipaments del nou edifici	72
- La construcció de la Ronda de Dalt i la llosa	74
- Altres esdeveniments i transformacions del barri en el període 1986-1997.....	76
- L'assassinat al metro.....	76
- Pla Urbanístic.....	78
- La Comissió de Festes. Calendari festiu	78
- L'Institut Apel·les Mestres.....	80
Període 1997-2010.....	81
- Tancament de l'Escola Joanot Martorell.....	81
- La Parròquia.....	81
- El Pla Urbanístic	81
- 25è aniversari de l'Associació de Veïns i del Club Infantil	81
- Punt Òmnia	82
- L'Escola d'Adults	82
- El camp de futbol i el Club Deportivo Sector Sanfeliu.....	82
- El poliesportiu i l'ampliació de la piscina.....	83
- La Residència per a la gent gran "Sar Boixeres"	84

- La Fundació Orienta	84
- Nou conflicte a la zona de la Fonteta	82
Període 2011-2017	87
- L'escola bressol i l'escola d'adults	87
- L'Institut Apel·les Mestres.....	87
- El CAP Sanfeliu	88
- El Club Infantil Juvenil Sanfeliu-Sant Ildefons	88
- La Xarxa Socioeducativa i la Festa per la Pau i la No Violència	88
- Club Ciclista Barri Sanfeliu	88
- La zona de la Fonteta i l'Associació del Camí de la Fonteta.....	88
- L'ascensor a la Riera del Canyet	89
- Els horts socials	89
- La Parròquia.....	89
- El referèndum al barri.....	90
- L'ampliació de l'Avinguda de l'Electricitat	90
- El complex d'habitatges «Porta Sanfeliu»	90
Període 2018-2024.....	91
- Pla de millora del barri	91
- La pandèmia i el Centre Sanitari CAP Sanfeliu.....	91
- L'Associació de Veïns	92
- El transport públic	92
- L'Escola Sanfeliu.....	92
- La població estrangera	93
- Porta Sanfeliu	93
El barri en xifres	95
- Nombre d'habitants en els primers anys 1930-2985	95
- Evolució de la població 1945-2024	96
- Població per franges d'edat 2000-2024	97
- Evolució de la mitjana d'edat 2000-2024	98
- Percentatge de persones nascudes a l'estranger	98
- Evolució del nombre de persones nascudes a l'estranger 1998-2022	99
Les persones. Protagonistes del dinamisme associatiu.....	101
Conclusió.....	105
Agraïments	107
Bibliografia i fonts consultades	109
Dades de l'autor	111